

Regeringens proposition

1997/98:47

Ändring i minerallagen (1991:45)

Prop.
1997/98:47

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 11 december 1997

Göran Persson

Anders Sundström
(Närings- och handelsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den långa traditionen av gruvbrytning och de senaste årens ökade prospektering kan leda till en positiv utveckling av malmreserven i vårt land. Gruvindustrin har skaffat sig goda kunskaper om hanteringen av de miljöproblem som uppstår i samband med malmbrytning och förädling. Det ger en bra bas för en balanserad användning av våra naturresurser samt ökad produktion och sysselsättning.

För att underlätta och effektivisera verksamheten för företagen och för att förenkla myndigheternas tillståndsgivning föreslås ändringar i mineralagen (1991:45). Ändringarna innebär i huvudsak följande:

- Möjlighet till förlängning av giltighetstiden för undersökningstillstånd från gällande maximala 10 år till 15 år.
- Den treåriga karenstiden för prospektörer vid en ny prövning av undersökningstillstånd ersätts med en karenstid på ett år som gäller för alla.
- En skyddszon på 1 000 meter införs runt bearbetningskoncessioner för att skydda igångvarande gruvor.
- Skyldighet införs för en yrkesmässig tillståndshavare att till bergmästaren inlämna resultat i form av rådata.
- Förtydligande av minerallagens regler för miljöskydd. Det innebär att medgivande till undersökningsarbete inom vissa områden, bl.a. i de obrutna fjällområdena, skall kunna förenas med villkor.

- Vissa ändrade avgifter för ansökning och undersökning föreslås för Prop. 1997/98:47 att effektivisera handläggningen.
 - Bergsstatens distriktsindelning avskaffas. I fortsättningen skall en bergmästare ansvara för tillståndsgivning och tillsyn i hela landet.
- Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)	5
3	Ärendet och dess beredning.....	10
4	Ändrad giltighetstid för undersökningstillstånd.....	10
4.1	Bakgrund.....	10
4.2	Regeringens förslag.....	11
5	Ändrad karenstid	12
5.1	Bakgrund.....	12
5.2	Regeringens förslag.....	12
6	Införande av skyddszon	13
6.1	Bakgrund.....	13
6.2	Regeringens förslag.....	13
7	Förtydligande av minerallagens regler om miljöskydd	15
7.1	Bakgrund.....	15
7.2	Regeringens förslag.....	15
8	Skyldighet för en tillståndshavare att redovisa resultat.....	16
8.1	Bakgrund.....	16
8.2	Regeringens förslag.....	17
9	Ändrade avgifter	18
9.1	Bakgrund.....	18
9.2	Regeringens bedömning.....	19
10	Bergsstatens distriktsindelning avskaffas	20
10.1	Bakgrund.....	20
10.2	Regeringens förslag.....	20
11	Författningskommentar.....	22
Bilaga 1	Sammanfattning av utredningens betänkande	26
Bilaga 2	Utredningens lagförslag.....	31
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser vid remissbehandlingen av betänkandet Gruvorna och framtiden (SOU 1996:152).....	35
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	36
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	41
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den		
11 december 1997.....		44
Rättsdatablad.....		45

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45).

2 Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs i fråga om minerallagen (1991:45)

dels att 2 kap. 7 och 9 §§, 3 kap. 6 och 7 §§, 6 kap. 3 §, 8 kap. 1 och 3 §§, 9 kap. 4 §, 14 kap. 3 § samt rubriken närmast före 2 kap. 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 2 kap. 9 a och b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

Har giltighetstiden förlängts enligt 6 §, skall den på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare sammanlagt högst fyra år, om det finns *synnerliga* skäl.

Har giltighetstiden förlängts enligt 6 §, skall den på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare sammanlagt högst fyra år, om det finns *särskilda* skäl.

Giltighetstiden kan därefter förlängas med ytterligare sammanlagt högst fem år, om det finns synnerliga skäl såsom att tillståndshavaren visar, att betydande arbete har lagts ned inom området och att vidare undersökningar sannolikt kommer att leda till att bearbetningskoncession kan meddelas.

Karenstid

Hinder mot undersökningstillstånd

9 §

När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört att gälla, kan en ansökan från tillstånds- eller koncessionshavaren om nytt undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område inte prövas förrän tre år har förflutit från det att tillståndet eller koncessionen upphörde att gälla.

När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört att gälla, kan en ansökan om undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område prövas tidigast ett år efter det att tillståndet eller koncessionen upphörde att gälla.

Om det föreligger synnerliga skäl, får bergmästaren medge undantag från bestämmelserna i första stycket.

9 a §

Undersökningstillstånd får inte meddelas för mark inom en skyddszon runt ett område som omfattas av en bearbetningskoncession. Skyddszonen skall ha en sträckning av 1 000 meter från gränsen för det område som omfattas av koncessionen. Om det finns särskilda skäl får skyddszonen minskas.

Om en gruva eller motsvarande anläggning inte tagits i drift inom tre år efter det att bearbetningskoncession meddelades, får dock undersökningstillstånd meddelas inom skyddszonen fram till dess att anläggningen tas i drift.

Om en gruva eller motsvarande anläggning tagits i drift inom koncessionsområdet, får undersökningstillstånd inom skyddszonen trots första stycket meddelas den som innehar bearbetningskoncessionen eller annan, som har dennes medgivande.

9 b §

När en ansökan om bearbetningskoncession har givits in för visst område, skall vad som anges i 9 a § första stycket om hinder för undersökningstillstånd gälla till dess att frågan om koncession slutligt avgjorts. En ansökan om undersökningstillstånd inom en skyddszon skall förklaras vilande i avvaktan på slutligt beslut i koncessionsärendet.

3 kap.

6 §¹

Prop. 1997/98:47

Undersökningsarbete får inte äga rum inom nationalpark eller område som statlig myndighet hos regeringen har begärt skall avsättas till nationalpark eller i strid med föreskrifter som har meddelats beträffande naturreservat med stöd av naturvårdslagen (1964:822).

Undersökningsarbete får inte heller, utan medgivande av länsstyrelsen, äga rum inom

1. befästningsområde och sådant område utanför detta som regeringen bestämmer,
2. kyrkogård och annan begravningsplats,
3. område som avses i 3 kap. 5 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

Ett medgivande enligt andra stycket 3 skall förenas med de villkor som är nödvändiga för att förhindra att påtaglig skada uppkommer för områdets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen får även i övrigt förena ett medgivande enligt andra stycket med villkor.

7 §

Undersökningsarbete får inte utan medgivande av bergmästaren äga rum inom

1. område inom trettio meter från allmän väg eller sådan vägsträckning enligt fastställd arbetsplan, trettio meter från järnväg eller kanal som är upplåten för allmän trafik eller trettio meter från allmän flygplats,
2. område inom etthundra meter från tomt med byggnad där någon är bosatt under övervägande del av året,
3. område med kyrka, annan samlingslokal, undervisningsanstalt, hotell eller pensionat eller område med vårdanstalt, elevhem eller liknande inrättning, om den är avsedd för mer än femtio personer,
4. område med elektrisk kraftstation eller industriell anläggning,
5. område med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10).

I fall som anges i första stycket 5 får medgivande inte lämnas i strid med planen eller områdesbestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Utän hinder av vad som föreskrivs i första stycket 2–4 får undersökning ske, om medgivande har lämnats av den som berörs av arbetet. I fall som anges i första stycket 2 skall medgivande lämnas av ägaren till byggnaden eller tomten och den som har nyttjanderätt till den. I fall som anges i första stycket 3 och 4 skall medgivande lämnas av ägare och nyttjanderättshavare.

Bergmästaren får förena sitt medgivande med villkor.

¹ Senaste lydelse 1993:690.

6 kap.**3 §**

Ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession kan återkallas, om tillstånds- eller koncessionshavaren inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt villkor i tillståndet eller koncessionen eller om det annars finns särskilda skäl.

Ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession kan återkallas, om tillstånds- eller koncessionshavaren inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt villkor i tillståndet eller koncessionen eller *om tillståndshavaren bryter mot villkor som uppställts för medgivande till undersökningsarbete* eller om det annars finns särskilda skäl.

8 kap.**1 §**

Ärenden om beviljande av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession prövas av bergmästaren *i det distrikt där tillstånds- eller koncessionsområdet huvuddelen därav ligger*, om inte annat följer av 2 §.

Ärenden om beviljande av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession prövas av bergmästaren, om inte annat följer av 2 §.

Bergmästaren får avgöra ärenden om beviljande av undersökningstillstånd utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

I ärenden om beviljande av bearbetningskoncession skall bergmästaren, såvitt gäller tillämpningen av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., samråda med länsstyrelsen i det eller de län där koncessionsområdet ligger. Länsstyrelsen får därvid besluta om särskild utredning enligt 2 kap. 11 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

3 §

Ärenden i övrigt om undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession prövas av bergmästaren *i det distrikt där tillståndet eller koncessionen har meddelats*.

Ärenden i övrigt om undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession prövas av bergmästaren.

I ärenden om förlängning av bearbetningskoncession enligt 4 kap. 10 § skall bergmästaren, såvitt gäller tillämpningen av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., samråda med länsstyrelsen i det eller de län där koncessionsområdet ligger.

Ärenden om förlängning av bearbetningskoncession enligt 4 kap. 10 § skall hänskjutas till regeringens prövning om bergmästaren vid tillämpningen av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. finner skäl att frångå vad länsstyrelsen har föreslagit. Hänskjutande skall också ske av ärenden om återkallelse av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession av synnerliga skäl enligt 6 kap. 3 § samt av övriga

ärenden enligt denna paragraf som bergmästaren bedömer vara särskilt Prop. 1997/98:47
betydelsefulla från allmän synpunkt.

9 kap.

4 §

Markanvisningsförrättning hålls Markanvisningsförrättning hålls
av bergmästaren *i det distrikt där* av bergmästaren.
koncessionen har meddelats.

Som förrättningsmän skall även delta två gode män om bergmästaren
finner att det behövs eller när någon sakägare begär det och det inte
medför oskäligt dröjsmål.

14 kap.

3 §

När ett undersökningstillstånd När ett undersökningstillstånd
upphör utan att bearbetningskon- upphör utan att bearbetningskon-
cession meddelas inom under- cession meddelas inom under-
sökningssområdet, skall tillstånds- sökningsområdet, skall tillstånds-
havaren, om han yrkesmässigt be- havaren, om han yrkesmässigt be-
driver undersökningsarbete, senast driver undersökningsarbete, senast
inom *en månad* till bergmästaren inom *tre månader* till bergmästaren
inge en redovisning över utförda inge en redovisning över utförda
undersökningsarbeten. Till redovis- undersökningsarbeten. Till redovis-
ningen skall fogas en karta över det ningen skall fogas en karta över det
undersökta området. Av redovis- undersökta området. Av redovis-
ningen skall framgå ningen skall framgå

1. vem som utfört undersök- 1. vem som utfört undersök-
ningen,

2. vilken typ av undersöknings- 2. vilken typ av undersöknings-
arbeten som har utförts,

3. hur omfattande undersök- 3. hur omfattande undersök-
ningen har varit samt

4. *vem som förvarar undersök- 4. resultaten av undersökningen i*
ningsresultaten. *form av rådata.*

1. vem som utfört undersök- 1. vem som utfört undersök-
ningen,

2. vilken typ av undersöknings- 2. vilken typ av undersöknings-
arbeten som har utförts,

3. hur omfattande undersök- 3. hur omfattande undersök-
ningen har varit samt

4. *resultaten av undersökningen i*
form av rådata.

*Regeringen eller den myndighet
som regeringen bestämmer får
meddela närmare föreskrifter om
redovisningens innehåll och
utformning.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. De nya bestämmelserna i 2 kap. 9 a och b §§ minerallagen skall inte
tillämpas i fråga om bearbetningskoncessioner som har meddelats av
bergmästaren före den 1 juli 1998.

3. 14 kap. 3 § minerallagen i dess äldre lydelse gäller fortfarande i fråga
om undersökningstillstånd som beviljats före den 1 juli 1998.

Regeringen beslöt den 21 december 1995 att bemyndiga chefen för dåvarande Näringsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över vissa frågor om statens roll för främjande av den svenska gruvnäringens utveckling. Genom beslut den 30 maj 1996 om tilläggsdirektiv fick utredaren i uppdrag att lämna förslag om ändring i minerallagen som innebär skyldighet för yrkesmässiga prospektörer att rapportera resultatet av sitt undersökningsarbete när undersöknings-tillståndet upphör utan att bearbetningskoncession meddelas inom under-sökningsområdet.

Den särskilda utredaren lämnade den 8 oktober 1996 betänkandet *Gruvorna och framtiden* (SOU 1996:152). En sammanfattning av utredningens betänkande finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remiss-instansernas synpunkter finns tillgänglig i Närings- och handels-departementet (dnr N96/1303).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 20 november 1997 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag och synpunkter. Dessutom har några redaktionella ändringar gjorts. Lagrådets synpunkter berörs i författningskommentaren.

4 Ändrad giltighetstid för undersöknings-tillstånd

4.1 Bakgrund

Enligt 2 kap. 5–7 §§ minerallagen gäller ett undersökningstillstånd i tre år från dagen för beslutet. Tillståndet kan, efter ansökan av tillståndshavaren, förlängas med sammanlagt högst tre år om ändamålsenlig undersökning genomförts inom området eller om tillståndshavaren har godtagbara skäl till att undersökning inte har skett och kan göra sannolikt att området kommer att undersökas under ansökningstiden. Om giltighetstiden förlängts skall den efter ansökan kunna förlängas med ytterligare fyra år om det finns synnerliga skäl. Ett undersökningstillstånd kan alltså gälla sammanlagt högst 10 år. Med synnerliga skäl avses enligt vad som framgår av förarbetena sådant som tvist om inmutningsrätten, långvarig arbetsinställelse, naturkatastrof, fyndighetens beskaffenhet, särskilda naturförhållanden eller andra därmed jämförbara omständigheter som hindrat eller försvårat undersökningsarbetet (prop. 1974:32 s. 155 f).

Prospekteringsverksamhet är ett långsiktigt arbete som är förenat med stora kostnader. Prospektering har på senare år bl.a. inriktats mot allt djupare belägna malmer. Djupprospektering är i allmänhet relativt kostsam och kräver längre tid än annan prospektering. Det innebär att undersökningstiden skall räcka till för att göra rekognoseringsarbeten, mätningar och karteringar m.m. för att få tillräckliga indikationer på platser som bedöms som gynnsamma från malmsynpunkt. Dessa platser skall undersökas och borrhingsarbeten skall utföras. När och om en mineralisering påträffats, vilket kan ske i ett ganska sent skede, skall denna undersökas med borrhning för att fastställa storlek, halt, form och utbredning. Först därefter finns det underlag för att söka bearbetningskoncession. Nuvarande regler kan i olyckliga fall leda till att en prospektör kan tvingas avbryta verksamheten, t.ex. vid sen upptäckt av en djupmalm, på grund av att tillräckligt undersökningsarbete för att få bearbetningskoncession på fyndigheten inte hinner slutföras innan tillståndstiden löper ut.

4.2 Regeringens förslag

Regeringens förslag: Prospektörer skall få möjlighet till ytterligare förlängning av undersökningstiden med upp till 5 år. Denna förlängning skall kunna ges om det föreligger synnerliga skäl. Dessa skäl är att betydande arbete lagts ned inom området och att det är sannolikt att fortsatta undersökningar kommer att leda till att en bearbetningskoncession meddelas. Förlängningen är endast avsedd att användas i undantagsfall. För giltighetstidens förlängning från 6 till 10 år ändras kriteriet till särskilda skäl.

Utredarens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta länsstyrelser och kommuner är positivt inställda till förslaget liksom SGU, Svenska gruvföreningen, Tricorona Mineral och Mirab-Mineralresurser AB. Övriga remissinstanser har inte haft någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den tekniska utvecklingen har förändrat villkoren både för gruvdrift och prospektering under senare år. Det har bl.a. lett till att en ökande andel prospektering genomförs efter djupare belägna malmer. Denna typ av prospektering är mer kostnadskrävande och tar längre tid än prospektering efter ytnära malmer. Som redan nämnts kan nuvarande regler i undantagsfall få till följd att ett lovande undersökningsarbete måste avbrytas på grund av att undersökningstiden löper ut.

För företagen innebär en prospektering ett stort risktagande. De resurser som satsas i verksamheten bedöms utifrån sannolikheten till utdelning. Det är helt avgörande för prospekteringsviljan att den som satsar på prospektering vet att om en fyndighet påträffats är det också tillåtet att utvinna mineral.

I enlighet med utredningens förslag bör nu prospektörer få möjlighet att i undantagsfall få undersökningstiden förlängd från 10 år till 15 år. Som

förutsättning gäller att betydande arbete lagts ned inom området och att fortsatta undersökningar kommer att leda till bearbetningskoncession.

Som framgår av författningskommentaren har på Lagrådets inrådan kriteriet för förlängning av giltighetstiden från 6 till 10 år anpassats till att bättre svara mot rådande förhållanden.

Regeringens förslag syftar till att underlätta för de prospektörer som verkligen har behov av en ytterligare förlängning.

Undersökningsavgiften bör höjas för denna sista period (se avsnitt 9).

5 Ändrad karenstid

5.1 Bakgrund

Karenstiden då ett undersökningstillstånd upphör är tre år för den som innehaft tillståndet. För andra finns ingen karenstid. Det innebär att den som utfört prospekteringsarbete på ett område under i vissa fall tio år inte får fortsätta arbeta på området förrän tre år förflutit, medan andra har möjlighet att få undersökningstillstånd dagen efter att det upphört att gälla. I den gamla gruvlagen (1974:342) fanns en liknande bestämmelse. Där var karenstiden ett år för alla. Innan bestämmelser om karenstid infördes kunde den som tidigare haft inmutningen söka ny inmutning på samma område dagen efter det att inmutningstiden löpt ut. Detta ledde till upprepade s.k. ommutningar och utestängde andra från området under mycket lång tid utan att något prospekteringsarbete utfördes. Anledningen till att karenstiden skulle omfatta alla var att omöjliggöra ommutning genom bulvan.

Det var delvis samma skäl som låg bakom införandet av den nuvarande karenstiden på tre år men då ansågs att de prospektörer som inte haft undersökningstillstånd inte heller skulle behöva vänta på att få söka ett tillstånd. Detta borde endast gälla den som haft tillståndet.

5.2 Regeringens förslag

Regeringens förslag: En karenstid på ett år från det att ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession upphör att gälla införs för alla.

Utredarens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Länsstyrelserna i Örebro, Västmanlands, Dalarnas och Jämtlands län samt Askersunds, Hedemora, Skellefteå, Arjeplogs och Kiruna kommuner är positiva till förslaget liksom Svenska gruvföreningen, SGU och Bergmästaren. Tricorona Mineral AB anser att det inte är motiverat med ett års karenstid och föreslår i stället en månads karenstid för alla. Övriga remissinstanser har inte haft någon erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Allmänt kan sägas att en karenstid när ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession upphört att gälla kan användas som ett verktyg för att öka mångfalden, konkurrensen och därmed effektiviteten i prospekteringsarbetet men också för att stävja missbruk.

Det har framkommit att nuvarande regler om karenstid tyvärr inte haft någon större positiv påverkan på prospekteringsviljan. Det finns inte heller någon anledning att anta att prospektörer ansöker om undersökningstillstånd utan avsikt att aktivt bedriva undersökningsarbete. Mot denna bakgrund finns det ingen anledning att behandla tillståndshavare sämre än andra prospektörer.

Reglerna bör därför ändras i enlighet med utredningens förslag. I fortsättningen bör alltså en ettårig karenstid gälla för alla. Liksom tidigare bör det finnas möjlighet till dispens om det finns synnerliga skäl.

6 Införande av skyddszon

6.1 Bakgrund

Gränserna för undersökningstillstånd och bearbetningskoncession räknas vertikalt mot djupet. När bergmästaren fastställer gränserna för en bearbetningskoncession tas hänsyn till malmernas form mot djupet. Det djup som därvid beaktas hänger samman med på vilket djup malmen har påträffats. Det kan förekomma att ytligt påträffade malmer vid större djup har en annan stupning mot djupet och fortsätter utanför koncessionens avgränsning. Den kan på så sätt hamna innanför ett undersökningstillstånd som gränsar till koncessionen.

Sannolikheten att finna brytvärd malm i anslutning till en gruva är stor. Det innebär att blotta ansökan om bearbetningskoncessioner kan locka andra prospektörer att söka undersökningstillstånd i det närliggande området. Normalt är det dock synnerligen ovanligt att två gruvor kan drivas ekonomiskt inom samma område. Det är trots allt ganska vanligt att det förekommer mindre malmer i anslutning till större. För det mesta är dessa så små att de av ekonomiska skäl bryts från den stora gruvan.

6.2 Regeringens förslag

Regeringens förslag: För att skydda fyndigheterna hos gruvor som är i drift införs en skyddszon på 1 000 meter runt en bearbetningskoncession. Skyddszonen skall upphöra att gälla om en gruva inte

öppnats under en treårsperiod räknat från det att bearbetningskoncession meddelats. Om en gruva tas i drift senare införs en skyddszon. Inom en skyddszon får, efter att gruvan tagits i drift, undersökningstillstånd meddelas koncessionshavare eller annan efter medgivande från koncessionshavaren.

Utredarens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredaren har dock inte föreslagit ett skydd för alla gruvor som är i drift, oavsett när driften startas. Utredaren har inte heller föreslagit en möjlighet att medge annan än tillståndshavaren ett undersökningstillstånd eller möjlighet att minska skyddszonen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har ingen erinran mot förslaget. SGU samt Länsstyrelserna i Västmanlands, Dalarnas och Jämtlands län är positiva. Det gäller även Askersunds, Skellefteå, Arjeplogs och Kiruna kommuner. Hedemora kommun anser att förslaget är bra men har pekat på ett par alternativ som kan ge större flexibilitet genom särskild förrättning av bergmästaren. Bergmästaren menar att skyddszonen möjligen kan minskas till 500 meter eftersom de flesta kända malmer stupar brantare än vad som redovisats i utredningens exempel. Svenska gruvföreningen är positiv till förslaget och föreslår att koncessionsinnehavaren skall ha rättighet att överlåta undersökningstillstånd på annan.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att skydda igångvarande gruvor mot spekulativ prospektering i direkt anslutning till driftstället samtidigt som ett optimalt utnyttjande av mineralresurserna eftersträvas. Därför bör en zon införas som skyddar alla nya gruvor men också bidrar till att öka takten i prospektering och gruvverksamhet. Om gruvan inte tagits i drift inom tre år efter det att bearbetningskoncession meddelades får undersökningstillstånd meddelas inom skyddszonen fram till den senare tidpunkt då gruvan eventuellt tas i drift.

Det kan anföras olika argument för hur stor en skyddszon bör vara. Den bör dock inte vara så stor att den undandrar alltför stora arealer från prospektering. Utredningen har redovisat ett exempel som bygger på en malm vars stupning är 45 grader. De flesta malmkroppar som bryts i dag står dock brantare än 45 grader. Det förekommer även mer flackt liggande malmer. Gränserna för tillstånd beräknas vertikalt mot djupet. Detta innebär i utredningens exempel att en skyddszon på 1 000 meter ger koncessionshavaren rätt att undersöka malmen till 1 700 meters djup, vilket inte är anmärkningsvärt djupt i grusammanhang. Det är inte osannolikt att vi i framtiden kommer att ha gruvor på detta djup.

Att eventuellt göra skyddszonen beroende av en aktiv åtgärd från företagens sida är meningslöst eftersom behovet finns för samtliga bearbetningskoncessioner. Det innebär att företagen i sådana fall närmast rutinmässigt kommer att ansöka om skyddszon.

För att driva på prospekteringsarbetet och för att underlätta för de gruvföretag som bedriver prospektering i separata bolag bör det införas en möjlighet för tillståndshavaren att medge att undersökningstillstånd inom skyddszon beviljas till annan. Risken för att ett företag börjar handla med rättigheter inom skyddszonen bedöms som mycket liten. Fördelarna med en skyddszon överväger därför nackdelarna.

7 Förttydligande av minerallagens regler om miljöskydd

7.1 Bakgrund

I minerallagen finns det inte några särskilda miljökrav för undersökningstillstånd. Det har sin bakgrund i att undersökningsarbete i allmänhet inte ger några påtagliga effekter på naturmiljön. Minerallagen reglerar inte heller all påverkan i samband med prospektering efter eller utvinning av mineral. De övriga lagar som gäller för detta område är bl.a. plan- och bygglagen (1987:10), lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., naturvårdslagen (1964:822), kulturminneslagen (1988:950) och miljöskyddslagen (1969:387).

Undersökningstillstånd för olja, gas, diamant och kol skall enligt minerallagen förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen eller enskild rätt.

I 3 kap. minerallagen regleras frågan om hur undersökningsarbeten får bedrivas. Hinder mot undersökningsarbeten i vissa områden finns införda i 6 och 7 §§. Det har framkommit att tveksamhet råder om länsstyrelsen och bergmästaren kan villkora ett medgivande enligt 3 kap. 6 och 7 §§ minerallagen. Av 6 § framgår att undersökningsarbeten inte får äga rum i nationalpark eller område som statlig myndighet begärt skall avsättas till nationalpark eller i strid med föreskrifter som meddelats beträffande naturreservat. För undersökningsarbeten i de obrutna fjällområdena krävs att länsstyrelsen lämnar medgivande. Paragrafen innehåller inte någon uppgift om vad länsstyrelsen skall beakta när den lämnar ett medgivande.

7.2 Regeringens förslag

Regeringens förslag: Ett medgivande av en länsstyrelse eller av bergmästaren enligt 3 kap. 6 respektive 7 § minerallagen får villkoras. När det gäller undersökningsarbeten i de obrutna fjällområdena införs en bestämmelse om att ett medgivande i dessa områden skall kombineras med de villkor som behövs för att förhindra att påtaglig skada uppkommer för områdets natur- och kulturvärden.

Utredarens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Länsstyrelsen i Norrbottens län och Skellefteå kommun menar att det klart måste framgå att länsstyrelsen och bergmästaren kan föreskriva villkor till skydd för natur, kultur och miljö. Skellefteå kommun anser vidare att det är viktigt att i dessa sammanhang tillvarata de lokala myndigheternas kunskaper. Naturvårdsverket anser att medgivande skall kombineras med de villkor som behövs för att förhindra att skada uppkommer på natur, kultur och miljö. SGU och Mirab-Mineralresurser AB är positiva till att länsstyrelsen och bergmästaren

villkorar medgivande till undersökningsarbete enligt 3 kap. 6 och 7 §§ minerallagen. Beträffande de obrutna fjällområdena anser SGU att någon särbehandling av dessa områden inte behöver införas. Mirab är starkt kritiskt till detta förslag.

Skälen för regeringens förslag: Prospektering är ett långsiktigt och kostnadskrävande arbete som är beroende av stabila och tydliga regler. Det är därför viktigt att det inte råder någon tvekan om vilka miljöaspekter som måste uppmärksammas i samband med tillståndsgivning enligt minerallagen. Det underlättar även för prospektörerna att tidigt i sitt arbete bli medvetna om vissa områdets känsliga karaktär.

Prospektering efter mineral bedrivs vanligen på sådant sätt att den inte avsätter några påtagliga spår i miljön. De undersökningar som bedrivs inom ett undersökningstillstånd är t.ex. geologiska, geofysiska och geo-kemiska analyser. Dessa kan utföras från flygplan, på marken, i borrhål samt i laboratorier. Prospektörernas ökande användning av geografiska informationssystem (GIS), t.ex. positionering med hjälp av bl.a. satelliter, leder till att påverkan på omgivningen ytterligare kommer att minska.

Regeringen delar utredarens mening att ett medgivande till undersökning i de obrutna fjällområdena skall förenas med de villkor som är nödvändiga för att skydda områdets natur- och kulturvärden. Genom införandet av en sådan bestämmelse elimineras osäkerheten om länsstyrelsens rätt enligt 3 kap. 6 § minerallagen att villkora sitt medgivande. Ändringen innebär att ett medgivande skall förenas med villkor om det behövs för att förhindra att påtaglig skada uppkommer.

Undersökningsarbete bör mot bakgrund av dess ringa miljöpåverkan normalt även kunna bedrivas i områden som avses i 3 kap. 5 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., de s.k. obrutna fjällområdena. Länsstyrelsens medgivande kan för att minimera påverkan från prospektering t.ex. lämnas under förutsättning att vissa arbeten sker vintertid då marken är frusen. Andra villkor som länsstyrelsen kan föreskriva är sådana som behövs för att skydda allmänna intressen.

Ett förtydligande bör också göras beträffande bergmästarens möjlighet att förena sitt medgivande enligt 3 kap. 7 § minerallagen med nödvändiga villkor.

8 Skyldighet för en tillståndshavare att redovisa resultat

8.1 Bakgrund

Enligt minerallagen är den som yrkesmässigt innehar undersökningstillstånd skyldig att till bergmästaren redovisa vilka undersökningar som utförts. Däremot finns det ingen skyldighet att redovisa resultat av undersökningarna. Den nuvarande skyldigheten enligt 14 kap. 3 § minerallagen innebär att när ett undersökningstillstånd upphör utan att bearbetningskoncession meddelas inom undersökningsområdet så skall en redovisning över utförda undersökningsarbeten senast inom en månad lämnas till

bergmästaren. Redovisningen skall innehålla en karta över området och ange vem som utfört undersökningen, vilken typ av undersökningsarbeten som utförts, hur omfattande undersökningen har varit och vem som förvarar undersökningsresultaten.

Regeringen föreslog i prop. 1995/96:108 om ändring i minerallagen att rapporteringsskyldighet för resultat skulle införas för yrkesmässiga prospektörer. Regeringen återkallade emellertid sin proposition. Frågan överlämnades för bedömning i ett vidare sammanhang till den särskilda utredaren om statens roll för främjande av den svenska gruvnäringens utveckling.

8.2 Regeringens förslag

Regeringens förslag: En skyldighet att redovisa resultat i form av rådata införs för sådana yrkesmässiga undersökningstillstånd som inte leder till bearbetningskoncession. Resultatet skall inlämnas till bergmästaren senast inom tre månader.

Utredarens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget. Flera remissinstanser, bl.a. Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), Länsstyrelsen i Norrbottens län och Mirab-Mineralresurser AB understryker vikten av att rapporteringsskyldigheten avser rådata. Svenska gruvföreningen säger sig inte vara avvisande till en utökad rapporteringsskyldighet under förutsättning att den inte medför negativa effekter för en seriös och långsiktig prospektering. Gruvföreningen har framfört ett eget förslag till rapportering som bl.a. betonar behovet av en stark kontrollfunktion.

Skälen för regeringens förslag: Den som fått tillåtelse att göra undersökningar på annans mark bör dela med sig av den kunskap som erhållits i samband med undersökningen om denna inte leder till bearbetningskoncession. Skyldigheten att lämna resultat är inte ny. De tillstånd för prospektering efter olja och gas som gavs enligt lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter var förenade med villkor om resultatredovisning. Bl.a. vid oljeprospekteringen på Gotland lämnades kontinuerligt detaljerade rapporter om prospekteringen till SGU.

Internationellt är det relativt vanligt med viss resultatrapportering. Det gäller framför allt de stora gruvländerna Kanada och Australien men även länder i vår närhet, såsom Finland, Norge och Irland. Formerna för rapporteringen skiljer sig åt mellan länderna.

En viktig åtgärd som bidrar till spridningen av den geologiska informationen är att införa en skyldighet att redovisa rådata från resultaten av utförda undersökningsarbeten. Det innebär redovisning av data i form av t.ex. mätvärden. Geokemiska och geofysiska resultat redovisas som analysvärden. Geologiska observationer redovisas utan tolkningar. Den geologiska karteringen av borrhämnor skall redovisas, liksom vilka

mätningar som gjorts i borrhål. Var malm kan förekomma behöver inte i något sammanhang redovisas.

En grundläggande förutsättning för en framgångsrik gruvindustri är en effektiv prospektering som leder fram till nya fyndigheter. För att bidra till effektiviteten i prospekteringen och spridningen av geologisk information är det rimligt att lämna resultat från undersökningsarbeten när dessa upphör utan att bearbetningskoncession har meddelats.

Det är viktigt att skyldigheten att lämna resultat inte hämmar prospekteringsviljan eller lägger en alltför stor börda på seriösa prospektörer. Resultatrapporteringen bör om möjligt göras i digital form och inlämnas till bergmästaren inom en tid av tre månader, dels för att möjliggöra för prospektörerna att sammanställa materialet, dels för att driva på rapporteringen. Bergmästaren skall göra en grundläggande kontroll av resultatrapporteringen vid mottagandet. För att få ett enkelt och obyråkratiskt men ändå så rättvist system som möjligt skall närmare föreskrifter utfärdas. Undersökningsresultaten kommer att omfattas av den sekretess som idag gäller för bergmästarens tillsynsverksamhet. Sekretesstiden skall dock begränsas. Regeringen anser att en sekretesstid på fyra år är tillräcklig för att väga det allmänna intresset att få geologisk information spridd mot den enskilde prospektörens intresse av att få disponera över sina undersökningsresultat och eventuellt sälja resultatet av sitt arbete. En särreglering för de fall när ett nytt undersökningstillstånd meddelas för en del av ett resultatrapporterat område skulle motverka syftet med en smidig administration.

För att uppnå syftet med kunskapsförmedling skall materialet efter sekretesstidens utgång överlämnas till SGU för att ställas till prospektörernas förfogande genom informationskontoret i Malå.

9 Ändrade avgifter

9.1 Bakgrund

Den som lämnar in ansökan om undersökningstillstånd är enligt 14 kap. 1 och 2 §§ minerallagen skyldig att betala ansökningsavgift och undersökningsavgift.

Ansökningsavgiften är för närvarande 6 000 kronor för diamant, olja och gasformiga kolväten samt 300 kronor för övriga koncessionsmineral. Det rör sig om en fast engångsavgift som betalas per undersökningsområde i samband med att ansökan om undersökningstillstånd lämnas in till bergmästaren. Avgiften är inte arealberoende och återbetalas inte, även om inget tillstånd skulle utfärdas. Avgiften ses som en handläggningsavgift.

Undersökningsavgiften är areal- och tidsberoende. Avgiften är låg för de första åren av undersökningstiden och ökar därpå successivt. Motivet för denna ökning är att uppmuntra prospektörer att efter hand minska den areal som är belagd med undersökningstillstånd. Syftet är att prospektören med tiden skall få allt bättre kännedom om sitt område så att

undersökningsverksamheten kan styras mot de mest lovande områdena. Prospektören kan då avstå från de delar av undersökningsområdet som bedöms som minst lovande.

Vid en generell prisjämförelse med de nordiska länderna ligger Sverige mellan Finland som har lägre avgifter och Norge som har högre avgifter.

9.2 Regeringens bedömning

Regeringens bedömning: Ansökningsavgiften blir arealberoende, beräknas på samma sätt och blir lika stor för alla koncessionsmineral. Undersökningsavgiften höjs vid förlängning efter de första sex åren och skärps ytterligare efter tio år.

Utredarens förslag: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har ingen erinran mot förslagen. Länsstyrelsen i Jämtlands län, Kiruna kommun, SGU och Bergmästaren uttrycker en klart positiv inställning medan Tricorona Mineral AB allmänt anser att de utländska bolagens intresse för Sverige minskar om avgifterna blir för stora. Mirab-Mineralresurser AB anser att avgiftens storlek bör vara lika för alla koncessionsmineral samt att ökade avgifter avskräcker framför allt de små bolagen samt privatpersoner från prospektering.

Skälen för regeringens bedömning: Nuvarande regler innebär att hela det sökta området är skyddat från andra konkurrerande prospektörer under handläggningstiden. Sökanden har på detta sätt möjlighet att utestänga andra från området för samma ansökningsavgift som skulle gälla för ett mindre område. Ett större område innebär ökad handläggning för bergmästaren. Eftersom ansökningsavgiften är en handläggningsavgift är det rimligt att den blir beroende av arealen på det område som ansökan avser. Ett sådant system verkar hämmande på ansökningar som lämnas in över stora områden med avsikten att innan tillstånd erhålles minska arealen drastiskt. Dessutom behöver inte bergmästaren handlägga ärenden över stora arealer i onödan. Regeringen anser att det inte finns anledning att ha olika avgifter för olika koncessionsmineral eftersom de i princip kräver samma typ av handläggning.

Den tidigare föreslagna ändringen när det gäller tiden för undersökningstillstånd innebär att den kan förlängas med ytterligare en femårsperiod utöver vad som gäller i nuläget (se avsnitt 4). Undersökningsavgiften bör höjas med ökad undersökningstid därför att prospektören får ta i anspråk mark för undersökning av koncessionsmineral under längre tid. Regeringen anser att detta bidrar till en aktiv prospekteringsverksamhet och ger bättre förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av landets mineralresurser. Regeringen har därutöver för avsikt att besluta om en bestämmelse som anger att första årets undersökningsavgift inte kan återfås och att den skall baseras på den ansökta arealen. Areal som bortfaller beroende på annans undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession skall dock borträknas. Vidare skall, i den utsträckning

10 Bergsstatens distriktsindelning avskaffas

10.1 Bakgrund

Bergsstatens uppgifter är att underlätta eftersökande och utvinning av mineraliska ämnen, främst malmer, förhindra misshushållning med våra mineralresurser samt förebygga att personer och egendom kommer till skada vid gruvsdrift.

SGU är central förvaltningsmyndighet för frågor om landets mineralhantering och har därmed ett övergripande mineralpolitiskt ansvar. SGU är chefsmyndighet för Bergsstaten vilket bl.a. innebär att SGU fördelar medel till Bergsstaten samt i förekommande fall utfärdar närmare föreskrifter för verksamheten.

Bergsstaten är organiserad i två bergmästardistrikt som vart och ett förestås av en bergmästare. Det norra distriktet med kontor i Luleå omfattar de fyra nordligaste länen (Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län). Det södra distriktet med kontor i Falun omfattar övriga Sverige (Götaland, Svealand och Gävleborgs län).

Vid Bergsstaten ges tillstånd och utövas tillsyn enligt minerallagen. De tillstånd som förekommer är främst undersökningstillstånd och bearbetningskoncessioner samt anvisning av mark i samband med utvinning av mineraliska ämnen. Tillsyn rörande brytningen vid enskilda gruvor ingår också i Bergsstatens arbetsuppgifter. Tillsynen har som främsta mål att bevaka malmhushållningsaspekter och motverka skada för tredje man. Ett par andra viktiga arbetsuppgifter är att informera om gällande regler samt att granska och förvara de gruvkartor som upprättas vid gruvorna. Särskilt de äldre kartor som finns upprättade från övergivna gruvor utgör ett viktigt underlag för bedömningar i samband med bl.a. samhällsbyggande.

10.2 Regeringens förslag

Regeringens förslag: Bergsstatens distriktsindelning avskaffas och en bergmästare ansvarar för tillståndsgivning och tillsyn i hela landet. Av detta följer att minerallagen ändras i de fall distrikt utpekas.

Utredarens förslag: Utredaren har pekat på den hårda belastning som följt av de senaste årens ändrade mineralpolitik och vad detta inneburit för Bergsstaten. Detta har lett till en oacceptabelt lång väntetid för att få tillstånd. Utredaren konstaterar vidare att hon erfarit att SGU arbetar med förslag till organisatoriska åtgärder.

SGU har som en komplettering till förslagen i utredningen föreslagit regeringen att hela landet skall utgöra ett bergmästardistrikt och ledas av

en bergmästare samt att ett förenklat delgivningsförfarande för undersökningstillstånd skall införas för att förkorta handläggningstiderna.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser har lämnat synpunkter på den långa handläggningstiden och de otillräckliga resurserna vid Bergsstaten samt relationerna mellan SGU och Bergsstaten. Länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län och Malå, Arjeplog, Gällivare och Kiruna kommuner föreslår att Bergsstatens distriktsindelning skall avskaffas. Länsstyrelsen i Västerbottens län och Malå kommun föreslår en lokalisering av registrerings- och tillståndsfunktionerna till Malå. Länsstyrelsen i Norrbottens län har i en särskild skrivelse framhållit att bergmästarens placering i Luleå främjar utvecklingen av landets gruvnäring. Svenska gruvföreningen kräver bl.a. en omorganisation och ökad IT-användning så att ledtiderna blir högst sex månader, samt en omstrukturering av verksamheten till Luleå.

Skälen för regeringens förslag: Prospekteringen i vårt land har ökat sedan år 1992 då den statliga prospekteringen avvecklades. Omständigheter som bidragit till det ökande intresset är dels borttagandet av bestämmelsen om kronoandel ur minerallagen, dels den marknadsföring av Sverige som prospekteringsland som görs av flera aktörer, bl.a. ISA och SGU. En ytterligare orsak är att inskränkningarna i utlänningars rätt att inneha gruvrättigheter i Sverige har tagits bort.

Som en följd av detta har antalet ansökningar om undersökningstillstånd vid Bergsstaten ökat kraftigt. Dessutom har det blivit en markant ökning av storleken på de områden för vilka undersökningstillstånd söks. Detta har medfört att det uppstått anhopningar av ansökningar med lång handläggningstid som följd. Trots att både befintlig personal vid de båda bergmästarkontoren och extra personal från SGU, som ställts till Bergsstatens förfogande, arbetat hårt har ärendebalansen ännu inte klarats av.

Ett avskaffande av Bergsstatens distriktsindelning syftar bl.a. till att öka effektiviteten i ärendehanteringens både för att förkorta handläggningstiderna och för att få en konsekvent handläggningsordning. Verksamheten som till stor del består av informationshantering bör också underlättas av en effektiv användning av modern informations- och kommunikationsteknik. Servicen till prospektörer och gruvföretag bör hålla en hög kvalitet i hela landet. Detta är inte minst viktigt mot bakgrund av syftet att få ett balanserat långsiktigt utnyttjande av våra mineralresurser. Det är också mycket viktigt att Bergsstaten utvecklar kompetens inom miljöområdet för att tidigt kunna ge prospektörerna en så heltäckande bild som möjligt av de krav som gäller för gruvdrift i vårt land. Bergmästaren skall placeras i Luleå, men kontoret i Falun skall finnas kvar tills vidare.

Regeringen tar inte nu ställning till SGU:s förslag om ett förenklat delgivningsförfarande utan vill först se vad en utvecklad användning av informationsteknik kan betyda för ärendehanteringens vid Bergsstaten.

2 kap.**7 §**

Paragrafen anger förutsättningarna för ytterligare förlängning av giltighetstiden för ett undersökningstillstånd.

Paragrafens *första stycke* har ändrats på inrådan av Lagrådet. Möjligheten att få en andra förlängning av undersökningstillståndet har varit beroende av att det föreligger synnerliga skäl. Som sådana skäl har bl.a. kunnat åberopas fyndighetens beskaffenhet, särskilda naturförhållanden eller därmed jämförliga omständigheter som hindrat eller försvårat undersökningsarbetet. Som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.2) har prospekteringen på senare år fått en inriktning mot djupare belägna malmer. Djupprospektering blir bl.a. på grund av mer omfattande borrhning regelmässigt mer utdragen än ytnära prospektering. Detta har inneburit att det blivit vanligare att prospektering bedrivs under allt längre tid. Såsom Lagrådet framhållit används begreppet ”synnerliga skäl” för att markera att det är fråga om förhållandevis sällsynta undantagsfall. Mot bakgrund av den utveckling som skett och kan förväntas ske har därför de skäl som ger rätt till förlängning av giltighetstiden benämnts som särskilda skäl. Det skall framhållas att det inte är fråga om att lägre krav skall ställas för en förlängning i framtiden än vad som gäller i dag. Ändringen skall närmast ses som en språklig anpassning till rådande förhållanden.

Även paragrafens *andra stycke* har utformats i enlighet med Lagrådets förslag för att markera att det för var och en av de angivna giltighetsperioderna gäller strängare krav för en förlängning av giltighetstiden. Bestämmelsen i andra stycket är helt ny. Den innebär att ytterligare en förlängning av giltighetstiden för undersökningstillstånd med upp till fem år skall kunna ges om det föreligger synnerliga skäl. De skäl som räknas upp är att tillståndshavaren visar att betydande arbete lagts ned inom området och gör sannolikt att undersökningarna kommer att leda till att en bearbetningskoncession meddelas. Möjligheten till ytterligare förlängning står alltså endast öppen för prospektörer som, kanske med hänsyn till fyndighetens beskaffenhet, haft särskilda skäl för att få en andra förlängning av undersökningstillståndet och som därefter av någon anledning inte kunnat slutföra arbetena inom undersökningstiden. Det är inte möjligt att generellt ange vad som skall avses med betydande arbete utan det måste prövas i det enskilda fallet. Även vad gäller det andra kriteriet har bergmästaren utifrån vad som framkommit i ärendet att avgöra om det är sannolikt att fortsatta undersökningar kommer att leda till att bearbetningskoncession kan meddelas. Sammantaget kan dock sägas att det skall ställas höga krav för denna ytterligare förlängning, som endast är avsedd att användas i undantagsfall.

9 §

Bestämmelsen i *första stycket* ersätter den gällande treåriga karenstiden för innehavare av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession. Genom bestämmelsen, som kan sägas vara en återgång till vad som gällde

enligt äldre lagstiftning, sätts en karenstid på ett år för alla. Bestämmelsen skall ses som ett komplement till reglerna om förlängning av giltighetstiden för undersökningstillstånd. Förbudet mot att omedelbart bevilja ett nytt undersökningstillstånd förhindrar ett kringgående av bergmästarens prövning vid förlängning av giltighetstiden. För att förhindra att karenstiden sätts ur spel genom att tillståndshavaren använder en bulvan gäller förbudet generellt. Karenstiden har, liksom enligt tidigare gällande reglering, satts till ett år bl.a. eftersom den då medger en prövning av en eventuell dispensansökan enligt andra stycket.

Paragrafens andra stycke är oförändrat.

9 a §

Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande minerallag. Den innebär att igångvarande gruvor eller motsvarande anläggningar skyddas mot prospektering i direkt anslutning till driftstället. Skälen till förslaget har närmare utvecklats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.2. I *första stycket* läggs fast att undersökningstillstånd inte får meddelas inom en skyddszon runt en bearbetningskoncession. Skyddszonen har bestämts till 1 000 meter. Den kan minskas om det finns särskilda skäl. Det är främst fråga om att minska skyddszonen ifall omkringliggande förhållanden, såsom t.ex. en annan bearbetningskoncession, inte tillåter att zonen bestäms till sedvanlig storlek.

Eftersom syftet med en skyddszon endast är att skydda gruvor eller motsvarande anläggningar som är i drift får undersökningstillstånd meddelas inom skyddszonen om sådana anläggningar inte tagits i drift under en treårsperiod från det att bearbetningskoncessionen meddelades. Om en gruva eller motsvarande tas i drift vid en senare tidpunkt får skyddszonen på nytt full verkan, dvs. några nya undersökningstillstånd får inte meddelas inom området. En bestämmelse med denna innebörd har tagits in i *andra stycket*.

Av *tredje stycket* framgår att det är möjligt att meddela undersökningstillstånd inom skyddszonen efter att en gruva eller motsvarande anläggning tagits i drift. Undersökningstillstånd får då meddelas den som innehar koncessionen eller efter dennes medgivande annan. Bakgrunden till denna reglering finns redovisad i den allmänna motiveringen.

Det skall för tydlighets skull påpekas att undersökningstillstånd som fanns vid tiden för ansökan om bearbetningskoncession eller som meddelats senare dvs. när en skyddszon inte funnits, fortsätter att gälla och således även kan förlängas utan att drabbas av att en skyddszon upprättats.

9 b §

Paragrafen är ett komplement till 9 a §. Eftersom redan en ansökan om bearbetningskoncession kan dra till sig andra prospektörer måste skyddszonen få effekt redan från denna tid. Det är dock inte aktuellt att redan vid ansökningstillfället avslå en ansökan eftersom det är ovisst inom vilket område som bearbetningskoncessionen slutligen meddelas. Istället skall en ansökan om undersökningstillstånd förklaras vilande under den tid det tar till dess att bearbetningskoncessionen prövats slutligt.

3 kap.**6 §**

Det införs ett nytt stycke i paragrafen. För att komma till rätta med den tveksamhet som rått om länsstyrelsen kan villkora sitt medgivande anges i *tredje stycket* att så kan ske. Till förtydligande av skyddet just för de områden som avses i 3 kap. 5 § lagen om hushållning med naturresurser m.m., de s.k. obrutna fjällområdena, anges att ett medgivande till undersökning i dessa områden skall förenas med de villkor som är nödvändiga för att skydda området natur- och kulturvärden. Detta innebär att ett medgivande skall förenas med villkor, om det behövs för att förhindra att påtaglig skada uppkommer. Om det inte finns en sådan risk behöver medgivandet alltså inte villkoras.

7 §

Till förtydligande införs ett nytt stycke i paragrafen som anger att bergmästaren får förena sitt medgivande till undersökningsarbeten inom vissa områden med villkor.

6 kap.**3 §**

I paragrafen finns regler om återkallelse av undersökningstillstånd och koncession. Paragrafen har endast ändrats på det sättet att en ny grund för återkallelse har införts. Ändringen innebär att ett undersökningstillstånd kan återkallas om en tillståndshavare bryter mot de villkor som länsstyrelsen eller bergmästaren enligt 3 kap. 6 respektive 7 § uppställt för sitt medgivande till undersökningsarbeten.

8 kap.**1 och 3 §§**

Lagtexten har ändrats som en följd av att de två bergmästardistrikten slås samman till ett.

9 kap.**4 §**

Lagtexten har ändrats som en följd av att de två bergmästardistrikten slås samman till ett.

14 kap.**3 §**

Den rapporteringsskyldighet som regleras i paragrafen infördes ursprungligen då minerallagen trädde i kraft den 1 juli 1992. En möjlighet att föreskriva en motsvarande skyldighet fanns enligt lagen (1974:890) om vissa mineralfyndigheter men saknades i gruvlagen (1974:342). Den föreslagna ändringen innebär att rapporteringsskyldigheten kommer att omfatta även resultaten av undersökningen i form av rådata. Rapportering skall ske inom tre månader från utgången av ett undersökningstillstånd.

Rapporteringsskyldigheten gäller endast för yrkesmässiga undersökningar som utförts med stöd av undersökningstillstånd. Såsom ut-

vecklats i den allmänna motiveringen (avsnitt 8.2) skall rådata från undersökningarna redovisas. Däremot behöver redovisningen inte omfatta tolkade resultat i form av de slutsatser och bedömningar som prospektören gjort. Av *andra stycket* framgår att närmare föreskrifter om redovisningens innehåll och utformning får meddelas. Rapporteringsskyldigheten inträder även när en del av ett område frånträds. Fristen för lämnande av rapport löper inte ut vid överlåtelse av ett undersöknings-tillstånd men skyldigheten följer den nye innehavaren. Det står självfallet överlåtaren fritt att själv förvara resultaten för ett senare överlämnande eller att omedelbart vid överlåtelsen lämna resultatet till bergmästaren. Av bestämmelsen följer att ett resultat som tillståndshavaren själv har hand om inte får förstöras även om han inte längre har behov av det. Tillståndshavaren har en plikt att förvara materialet till dess att det överlämnas till bergmästaren.

Undersökningsresultat utgör uppgifter om affärs- och driftförhållanden hos den som har bedrivit undersökningsarbetet. Av 8 kap. 6 § sekretesslagen (1980:100) framgår att sekretess gäller i den utsträckning som regeringen föreskriver, för sådana uppgifter som avser bl.a. tillsyn med avseende på näringslivet, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Regeringen har redan föreskrivit om sekretess för enskilda affärs- eller driftförhållanden i statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn enligt minerallagen. Undersökningsresultaten kommer alltså att omfattas av sekretess enligt nuvarande bestämmelser. Sekretessen bör tidsbegränsas enligt vad som närmare utvecklas i den allmänna motiveringen.

Övergångsbestämmelser

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

Av övergångsbestämmelserna framgår att bestämmelserna om en skyddszon endast kommer att gälla för bearbetningskoncessioner som meddelats efter den 1 juli 1998. På Lagrådets inrådan har andra punkten förtydligats på så sätt att den knyter an till bergmästarens beslut. Det förhållande att detta beslut överklagas och att ett laga kraftvunnet beslut föreligger först efter den 1 juli är inte av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om en skyddszon.

Vidare framgår att den utvidgade redovisningsskyldigheten endast kommer att gälla för undersökningsarbeten som utförts med stöd av tillstånd som meddelats efter lagens ikraftträdande.

Sammanfattning av utredningens betänkande

Prop. 1997/98:47
Bilaga 1

Utredningen om statens roll för främjande av den svenska gruvnäringens utveckling har fått i uppdrag att analysera och lämna förslag inom en rad områden. Uppdraget har bestått i: **att** utvärdera de senaste årens förändringar inom gruvnäringen och erfarenheterna av minerallagen; **att** analysera prospekteringen, baskarteringen, behovet av kompetensförsörjning och FoU, samt i samband därmed, ansvarsfördelningen mellan staten och gruvnäringen; **att** analysera statens roll i internationellt samarbete, ansvarsfördelningen mellan statliga organ, bl.a. huvudmannaskapet för SGU, samt **att** analysera och lämna eventuellt förslag till förändring i minerallagen som innebär skyldighet för prospektörer att rapportera resultaten av sitt undersökningsarbete.

I direktiven ingår också att avge förslag om hur negativa konsekvenser för miljön och naturvärden skall kunna minimeras vid såväl undersökningsarbeten som vid bearbetningskoncessioner.

Gruvindustrin i Sverige har historiskt sett varit grund för utvecklingen av den metallurgiska industrin och verkstadsindustrin. Fortfarande finns ett starkt samband dessa industrier emellan och vissa av dem har utvecklats i nära samarbete med gruvindustrin. Under 1700- och 1800-talen bidrog svenska vetenskapsmän av högsta internationella klass från bl.a. Bergskollegiet till upptäckten av ett stort antal grundämnen.

Många av gruvorna i Sverige finns i glesbygd eller områden som skulle varit glesbygd om inte gruvorna funnits. Bygden är i sådana fall helt beroende av gruvorna. Kiruna och Malmberget/Gällivare är exempel på platser där samhällena har byggts upp kring gruvorna och där gruvföretagen är helt dominerande arbetsgivare, men där en viss diversifiering av näringslivet skett. Laisvall och Kristineberg är gruvor som finns på orter som är praktiskt taget helt beroende av gruvorna för sin överlevnad. Gruvindustrin ger inte bara sysselsättning direkt, utan bidrar även till sysselsättning bland entreprenörer och inom tjänstesektorn. Sysselsättning skapas även inom prospekteringen, som ju är en förutsättning för gruvdrift.

Den svenska gruvindustrin beräknas ha omsatt 7 miljarder kronor under 1995 och direkt sysselsatt ca 4 500 personer. Den totala malmproduktionen var ca 48 miljoner ton 1995. Ungefär hälften av detta utgörs av järnmalm. Sverige är ett betydande gruvland och hade 1995 den största gruvproduktionen av bly-, guld-, silver- och järnmalm inom EU.

Under senare år har den statliga prospekteringen avvecklats. Flera av de upptäckter som gjordes inom den statliga prospekteringen har därefter övertagits av andra prospektörer. En av fyndigheterna, grafitfyndigheten vid Kringeltjärn i Hälsingland, har under sommaren 1996 utvecklats till gruva. På ytterligare några fynd har ansökan om bearbetningskoncession inlämnats. Den information som återstår från statens prospektering sedan fyndigheter och uppslag sålts har samlats hos SGU i Mineralinformationskontoret i Malå.

Ett kvarstående problem efter statens tidigare engagemang i gruvbranschen är efterbehandlingen av restprodukterna vid Adakgruvan. Dessa beräknas kunna åtgärdas enligt en nyantagen plan. Det är angeläget

att forskningen fortsätter om hur hanteringen av gruvindustrins restprodukter skall åtgärdas. Forskningen bör bedrivas med målsättningen att få bättre kunskap om de vittringsprocesser som skapar försurat vatten och frigör metaller samt spridningsmekanismerna för dessa. Forskningen bör också inriktas på att ta fram kostnadseffektiva metoder för efterbehandling. Denna forskning kommer att visa sig värdefull såväl för Sverige och svenska gruvindustrin som för Barentsregionen med dess miljöproblem.

Sammanläggningen av gruvlagen (1974:342) och lagen (1974:850) om vissa mineralfyndigheter till minerallagen medförde ingen större skillnad för prospekteringen. Däremot underlättade borttagandet av bestämmelsen om kronoandel i minerallagen för prospektörerna, som fick tydligare och enklare regler. Likaledes underlättade upphörandet av lagen (1982:618) om utländska förvärv av fast egendom m.m. genom att det inte längre behövs särskilt tillstånd för utländska prospektörer att få ha undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession i Sverige. Resultatet visar sig nu i ökad prospektering under de senaste åren med en *mycket positiv* trend. Insatserna under 1995 beräknas vara ca 180 miljoner kronor och prognosen för 1996 pekar mot fortsatt ökning till över 200 miljoner kronor. Resultatet av den ökade prospekteringen i form av nya gruvor visar sig först efter många år.

Malmbasen är den reserv av malm som finns tillgänglig för brytning. Den har, om man undantar järnmalmerna, under de senaste åren varierat kring ett medianvärde på ca 229 miljoner ton och var vid utgången av 1995 ca 213 miljoner ton. Om man bortser från malmen i den dominerande Aitikgruvan finns en malmbas på ca 30 miljoner ton i övriga gruvor. Denna nivå har varit konstant under de senaste fem åren men sjönk dessförinnan under en fyraårsperiod från nivån 40–50 miljoner ton.

Prospekteringsutvecklingen i Sverige är således klart positiv. Det är emellertid svårt att med säkerhet ange vilken prospekteringsvolym som kan leda till bibehållen malmbas. Många faktorer inverkar, bl.a. ekonomiska, såsom utveckling av metallpriserna, den svenska valutan, energikostnaderna, det allmänna kostnadsläget i Sverige, storleken på skatter och avgifter samt lagstiftningen och dess tillämpning. Påverkande är även målsättning och effektivitet i prospekteringen hos företagen i branschen. Den svenska malmbasen för ickejärnmalm är i stort sett lika stor nu som den var för tio år sedan.

Jag finner att den nuvarande utvecklingen är sund och – om den fortsätter – ger en bibehållen malmbas. Men marknadsföringen av minerallandet Sverige utomlands är viktig. Den måste vara relevant så att den motsvarar vad företagen konfronteras med när de etablerar sig här. Särskilt angeläget är ökad publicering av vetenskapliga, främst malmgeologiska, artiklar i de geologiska facktidskrifterna, som når direkt fram till de geologer som har ett avgörande inflytande på val av land och område att prospektera i.

Jag finner inte skäl att föreslå vare sig statlig prospektering eller särskilt statligt stöd till prospekteringen. Det skulle kunna bidra till en ändring i konkurrenssituationen. Det finns möjligheter till finansiering av prospektering genom att kapital söks via kapitalmarknaden. Detta är

särskilt väl utvecklat i Kanada. Viktigt för den fortsatta utvecklingen av prospekteringen i landet är att nytillkomna och redan etablerade gruv- och prospekteringsföretag finner det intressant och värt att satsa i Sverige.

Baskarteringen är en form av infrastruktur i kunskap som staten tillhandahåller genom SGU och som nyttjas av dem som prospekterar. SGUs anslagstilldelning för verksamheten har varierat från år till år och målen ändras därefter. Under de senaste budgetåren har medelstilldelningen minskat. Industrin har uttryckt krav på en mycket högre takt i karteringen i synnerhet i de mest prospekteringsintressanta områdena i Västerbotten, Norrbotten och Bergslagen. Jag anser inte att det är realistiskt att kunna finansiera en så kraftig ökning i takten av baskarteringen som industrin önskar. Däremot finns det anledning att återgå till den nivå som statsmakterna angav som lämplig budgetåret 1994/95 och som resulterade i en plan 1994.

Vid min utvärdering av minerallagen och dess tillämpning har jag funnit att den bör ändras i några avseenden som främst rör undersökningstillstånd. Jag föreslår förändringar i fråga om karenstiden, giltighetstiden av ett undersökningstillstånd och rapporteringsskyldigheten. Jag föreslår även införande av en skyddszon runt bearbetningskoncessioner och en förändring av vissa avgifter.

Det har inte kommit fram något som tyder på att införandet av den (ensidiga) treåriga karenstiden för prospektören haft någon nämnvärd effekt på prospekteringsviljan. Något tungt vägande skäl för att sätta en prospektör som utfört arbete i sämre ställning än andra finns därför inte. Jag föreslår att den treåriga karenstiden för prospektörer ersätts med en karenstid på ett år som gäller för alla.

Den maximala giltighetstiden för ett undersökningstillstånd är idag 10 år. I takt med att prospekteringen delvis fått en annan inriktning, bl.a. mot djupare belägna malmer, har behovet ökat av att kunna förlänga den. Jag föreslår därför att giltighetstiden kan förlängas med ytterligare högst 5 år i vissa fall där det är särskilt angeläget.

I syfte att skydda igångvarande gruvor och motsvarande anläggningar mot prospektering i direkt anslutning till dem föreslår jag att en skyddszon på 1 000 meter införs omkring bearbetningskoncessionerna. Inom skyddszonen råder förbud mot beviljande av undersökningstillstånd för annan än koncessionshavaren.

Jag föreslår att den nu gällande rapporteringsskyldigheten för den som innehar undersökningstillstånd utvidgas till att även omfatta resultaten från undersökningarna. Det är dock endast obearbetad data som behöver lämnas. En så utformad redovisningsskyldighet kan i och för sig initialt upplevas som betungande men på sikt överväger fördelarna.

Eftersom oklarhet rått om bergmästaren och länsstyrelsen kan villkora medgivanden till undersökningsarbeten föreslår jag att det uttryckligen införs en sådan bestämmelse. Vidare har jag till säkerställande av skyddet för de särskilt känsliga obrutna fjällområdena föreslagit att ett medgivande i dessa områden skall förenas med de villkor som är nödvändiga för att förhindra skador.

Jag har dessutom föreslagit att ansöknings- och undersökningsavgifterna ändras, bl.a. på det sättet att ansökningsavgiften dels görs lika

för alla koncessionsmaterial och dels blir arealberoende. Min uppfattning är att ett sådant system verkar hämmande på okynnesansökningar.

En analys av gruvindustrins kompetens- och forskningsbehov leder fram till att en förstärkt satsning bör göras på området för malmgeologisk forskning. Det bör ske dels genom att medel görs tillgängliga enligt förslag i SGUs anslagsframställning och dels genom att en professur i malmgeologi inrättas samt att professuren i tillämpad geofysik återinrättas vid Tekniska Högskolan i Luleå.

Gruvbranschen har tagit initiativ till att bilda ett centrum för tillämpad malmgeologisk forskning i Luleå och delfinansierar där två deltidsprofessorer och en forskare på heltid. Utvecklingen mot Luleå som gruvcentrum kan förstärkas, bl.a. genom samarbete med kunskapscentret MIMER.

För att säkerställa fortsatt utveckling av kunskap för gruvindustrin inom berg- och mineralteknik föreslås att ett särskilt program för forskning i anslutning till forskarutbildningen utarbetas samt att särskilda åtgärder vidtas för att säkra en god kompetensförsörjning. Därför bör bl.a. Tekniska Högskolan i Luleå bygga nätverk med välrenommerade gruvuniversitet. En strategi bör utarbetas för att göra forskarutbildningen mera attraktiv, särskilt för industriforskare.

Efter att ha granskat arten av SGUs samlade verksamhet och användning av dess resultat och tjänster i samhället finner jag att det finns skäl att behålla den nuvarande ordningen, bl.a. innebärande att SGU enligt min mening även fortsättningsvis skall tillhöra Närings- och handelsdepartementet.

Bland övriga verk och myndigheter som kommer i kontakt med gruvnäringen finner jag att en uttunning i kompetensen om näringen har skett på vissa håll och att det således finns luckor. I den mån det inte går att fylla luckorna inom myndigheterna förespråkar jag ett ökat samarbete och kompetensutbyte mellan myndigheterna. Det gäller särskilt när kompetensen behövs sporadiskt. Jag har också noterat att bergmästarna är hårt belastade av ansökningar om undersökningstillstånd, en följd av de senaste årens framgångsrika mineralpolitik, vilket leder till oacceptabelt lång väntetid för att få tillstånd. Organisationen och relationen till SGU uppfattas dessutom som oklar inom gruvindustrin. Dessa frågor bör utredas närmare inom SGU och resultera i förslag till åtgärder till Närings- och handelsdepartementet.

SGU och SGI har vissa beröringspunkter i sin verksamhet. Såväl på den vetenskapliga som den administrativa sidan finns gemensamma nämnare. För att få en uppfattning om eventuella samordningsvinster av ett sammanslaget SGU-SGI föreslår jag därför att regeringen ser över denna fråga.

Eftersom utredningen enligt direktiven skall behandla gruvnäringen kommer flera mineralgrupper att i stor omfattning hamna utanför. Problemställningar och villkor är endast delvis sammanfallande mellan dessa grupper och gruvindustrin. Det finns bland dessa mineral en potential för en utökad svensk mineralindustri och det förtjänar därför en närmare analys av förutsättningarna för en sådan utökning.

Flera olika samarbetsorgan och inriktningar finns som berör gruvnäringen, särskilt inom forskning och utveckling samt internationella studiegrupper som arbetar för ökad transparens vad avser information om marknaderna för bl.a. bly, zink, koppar och nickel. Den svenska kompetensen inom gruvbranschen skulle kunna utnyttjas bättre internationellt. Särskilt i vårt närområde i norra Europa skulle vår kunskap kunna utnyttjas bättre. Barentsområdet har stor potential för mineralhantering och har också stora problem när det gäller efterbehandling av gruvindustrins restprodukter. Jag föreslår därför att det granskas närmare under vilka förutsättningar Sverige kan delta i utvecklingen av mineralindustrin i norra Europa, särskilt med inriktning på Barentsområdet.

Härigenom föreskrivs i fråga om minerallagen (1991:45)

dels att 2 kap. 7 och 9 §§, 3 kap. 6 och 7 §§ och 14 kap. 3 § samt rubriken närmast före 2 kap. 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 2 kap. 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

Har giltighetstiden förlängts enligt 6 §, skall den på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare sammanlagt högst fyra år, om det finns synnerliga skäl.

Har giltighetstiden förlängts enligt 6 §, skall den på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare sammanlagt högst fyra år, om det finns synnerliga skäl.

Giltighetstiden kan utöver vad som anges i första stycket förlängas med ytterligare högst fem år, om tillståndshavaren visar att betydande arbete har nedlagts inom området och att det är sannolikt att vidare undersökningar kommer att leda till att bearbetningskoncession kan meddelas.

Karenstid

Hinder mot undersökningstillstånd

9 §

När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört att gälla, kan en ansökan från tillstånds- eller koncessionshavaren om nytt undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område inte prövas förrän tre år har förflutit från det att tillståndet eller koncessionen upphörde att gälla.

När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört att gälla, kan en ansökan om undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område prövas tidigast ett år efter det att tillståndet eller koncessionen upphörde att gälla.

Om det föreligger synnerliga skäl,

Om det föreligger synnerliga skäl,

får bergmästaren medge undantag från bestämmelserna i första stycket.

får bergmästaren medge undantag från bestämmelserna i första stycket.

9 a §

Undersökningstillstånd får inte meddelas för ett område på mindre avstånd än 1 000 meter från gränsen för ett område som omfattas av

bearbetningskoncession. Om en gruva eller motsvarande anläggning inte tagits i drift inom tre år efter det att bearbetningskoncessionen meddelades får dock undersökningstillstånd meddelas inom området.

Efter att en ansökan om bearbetningskoncession givits in skall vad som stadgas i första stycket gälla för tiden till dess att frågan om koncession slutligen avgjorts. I avvaktan på ett slutligt beslut om den sökta bearbetningskoncessionen skall en ansökan om undersökningstillstånd inom det i första stycket nämnda området förklaras vilande till den del det berörs.

Utan hinder av vad som stadgas i första stycket får undersökningstillstånd inom området meddelas den som innehar den gruva eller anläggning som är i drift med stöd av aktuell bearbetningskoncession.

3 kap.
6 §¹

Undersökningsarbete får inte äga rum inom nationalpark eller område som statlig myndighet hos regeringen begärt skall avsättas till nationalpark eller i strid med föreskrifter som har meddelats beträffande naturreservat med stöd av naturvårdslagen (1964:822).

Undersökningsarbete får inte heller, utan medgivande av länsstyrelsen, äga rum inom

1. befästningsområde och sådant område utanför detta som regeringen bestämmer,

2. kyrkogård och annan begravningsplats,

3. område som avses i 3 kap. 5 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

Undersökningsarbete får inte äga rum inom nationalpark eller område som statlig myndighet hos regeringen begärt skall avsättas till nationalpark eller i strid med föreskrifter som har meddelats beträffande naturreservat med stöd av naturvårdslagen (1964:822).

Undersökningsarbete får inte heller, utan medgivande av länsstyrelsen, äga rum inom

1. befästningsområde och sådant område utanför detta som regeringen bestämmer,

2. kyrkogård och annan begravningsplats,

3. område som avses i 3 kap. 5 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

Medgivande enligt andra stycket

¹ Senaste lydelse 1993:690.

punkten 3 skall förenas med de villkor som är nödvändiga för att förhindra att påtaglig skada uppkommer för områdets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen får även i övrigt förena medgivande med villkor.

7 §

Undersökningsarbete får inte utan medgivande av bergmästaren äga rum inom

1. område inom trettio meter från allmän väg eller sådan vägsträckning enligt fastställd arbetsplan, trettio meter från järnväg eller kanal som är upplåten för allmän trafik eller trettio meter från allmän flygplats,

2. område inom etthundra meter från tomt med byggnad där någon är bosatt under övervägande del av året,

3. område med kyrka, annan samlingslokal, undervisningsanstalt, hotell eller pensionat eller område med vårdanstalt, elevhem eller liknande inrättning, om den är avsedd för mer än femtio personer,

4. område med elektrisk kraftstation eller industriell anläggning,

5. område med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10).

I fall som anges i första stycket 5 får medgivande inte lämnas i strid med planen eller områdesbestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket 2–4 får undersökning ske, om medgivande har lämnats av den som berörs av arbetet. I fall som anges i första stycket 2 skall medgivande lämnas av ägaren till byggnaden eller tomten och den som har nyttjande-

Undersökningsarbete får inte utan medgivande av bergmästaren äga rum inom

1. område inom trettio meter från allmän väg eller sådan vägsträckning enligt fastställd arbetsplan, trettio meter från järnväg eller kanal som är upplåten för allmän trafik eller trettio meter från allmän flygplats,

2. område inom etthundra meter från tomt med byggnad där någon är bosatt under övervägande del av året,

3. område med kyrka, annan samlingslokal, undervisningsanstalt, hotell eller pensionat eller område med vårdanstalt, elevhem eller liknande inrättning, om den är avsedd för mer än femtio personer,

4. område med elektrisk kraftstation eller industriell anläggning,

5. område med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10).

Ifall som anges i första stycket 5 får medgivande inte lämnas i strid med planen eller områdesbestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket 2–4 får undersökning ske, om medgivande har lämnats av den som berörs av arbetet. I fall som anges i första stycket 2 skall medgivande lämnas av ägaren till byggnaden eller tomten och den som har nyttjande-

rätt till den. I fall som anges i första stycket 3 och 4 skall medgivande lämnas av ägare och nyttjanderätts-havare.

Bergmästaren får förena sitt medgivande med villkor.

14 kap.

3 §

När ett undersökningstillstånd upphör utan att bearbetningskoncession meddelas inom undersökningsområdet, skall tillståndshavaren, om han yrkesmässigt bedriver undersökningsarbete, senast inom en månad till bergmästaren inge en redovisning över utförda undersökningsarbeten. Till redovisningen skall fogas en karta över det undersökta området. Av redovisningen skall framgå

1. vem som utfört undersökningen,
2. vilken typ av undersökningsarbeten som har utförts,
3. hur omfattande undersökningen har varit samt
4. *vem som förvarar undersökningsresultaten.*

1. vem som utfört undersökningen,
2. vilken typ av undersökningsarbeten som har utförts,
3. hur omfattande undersökningen har varit samt
4. *resultaten av undersökningen i form av obearbetad data.*

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om redovisningens innehåll och utformning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1997.
 2. 14 kap. 3 § minerallagen i dess äldre lydelse gäller fortfarande i fråga om undersökningstillstånd som beviljats före den 1 juli 1997.

Förteckning över remissinstanser vid remissbehandlingen av betänkandet Gruvorna och framtiden (SOU 1996:152)

Betänkandet har tillställts totalt 64 remissinstanser. Efter remiss har yttrande avgetts av följande remissinstanser.

Statskontoret, Kommerskollegium, Statens geotekniska institut, Högskoleverket, Naturvetenskapliga Forskningsrådet, Stockholms Universitet, Kungliga Tekniska Högskolan, Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Tekniska högskolan i Luleå, Naturhistoriska riksmuseet, Närings- och teknikutvecklingsverket, Sveriges geologiska undersökning, Bergmästaren i norra distriktet, Bergmästaren i södra distriktet, Delegationen för utländska investeringar i Sverige, Bergsprängningskommittén, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Statens Naturvårdsverk, Askersunds kommun, Lindesbergs kommun, Hedemora kommun, Lycksele kommun, Malå kommun, Norsjö kommun, Skellefteå kommun, Arjeplogs kommun, Gällivare kommun, Kiruna kommun, Svenska Kommunförbundet, Mineral Resources AB (Mirab), Stiftelsen Mineralteknisk Forskning (MinFo), Stiftelsen Svensk Bergteknisk Forskning (SveBeFo), Svenska Gruvföreningen, Svenska Industritjänstemannaförbundet, Svenska Metallindustriarbetareförbundet, Sveriges Stenindustriförbund och Tricorona Mineral AB.

Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs i fråga om minerallagen (1991:45)

dels att 2 kap. 7 och 9 §§, 3 kap. 6–7 §§, 6 kap. 3 §, 8 kap. 1 och 3 §§, 9 kap. 4 §, 14 kap. 3 § samt rubriken närmast före 2 kap. 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 2 kap. 9 a och b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

Har giltighetstiden förlängts enligt 6 §, skall den på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare sammanlagt högst fyra år, om det finns synnerliga skäl.

Giltighetstiden kan därefter förlängas med ytterligare högst fem år, om tillståndshavaren visar att betydande arbete har lagts ned inom området och att vidare undersökningar sannolikt kommer att leda till att bearbetningskoncession kan meddelas.

Karenstid

Hinder mot undersökningstillstånd

9 §

När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört att gälla, kan en ansökan från tillstånds- eller koncessionshavaren om nytt undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område inte prövas förrän tillståndet eller koncessionen uppträde att gälla. När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört att gälla, kan en ansökan om undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område inte prövas tidigare än tre år efter det att tillståndet eller koncessionen upphörde att gälla.

Om det föreligger synnerliga skäl, får bergmästaren medge undantag från bestämmelserna i första stycket.

9 a §

Undersökningstillstånd får inte meddelas för mark inom en skyddszon runt ett område som omfattas av en bearbetningskoncession. Skyddszonen skall ha en sträckning av 1 000 meter från gränsen för det område som omfattas av koncessionen. Om det finns särskilda skäl får skyddszonen minskas.

Om en gruva eller motsvarande anläggning inte tagits i drift inom tre år efter det att bearbetningskoncession meddelades, får dock undersökningstillstånd meddelas inom skyddszonen fram till dess att anläggningen tas i drift.

Undersökningstillstånd inom skyddszonen får trots första stycket meddelas den som innehar bearbetningskoncessionen eller annan, som har dennes medgivande, om en gruva eller motsvarande anläggning tagits i drift inom koncessionsområdet.

9 b §

När en ansökan om bearbetningskoncession har givits in för visst område, skall vad som anges i 9 a § första stycket om hinder för undersökningstillstånd gälla till dess att frågan om koncession slutligt avgjorts. En ansökan om undersökningstillstånd inom en skyddszon skall förklaras vilande i avvaktan på slutligt beslut i koncessionsärendet.

3 kap.
6 §¹

Undersökningsarbete får inte äga rum inom nationalpark eller område som statlig myndighet hos regeringen har begärt skall avsättas till nationalpark eller i strid med föreskrifter som har meddelats beträffande naturreservat med stöd av naturvårdslagen (1964:822).

¹ Senaste lydelse 1993:690.

Undersökningsarbete får inte heller, utan medgivande av länsstyrelsen, äga rum inom

1. befästningsområde och sådant område utanför detta som regeringen bestämmer,
2. kyrkogård och annan begravningsplats,
3. område som avses i 3 kap. 5 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

Ett medgivande enligt andra stycket 3 skall förenas med de villkor som är nödvändiga för att förhindra att påtaglig skada uppkommer för områdets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen får även i övrigt förena sitt medgivande med villkor.

7 §

Undersökningsarbete får inte utan medgivande av bergmästaren äga rum inom

1. område inom trettio meter från allmän väg eller sådan vägsträckning enligt fastställd arbetsplan, trettio meter från järnväg eller kanal som är upplåten för allmän trafik eller trettio meter från allmän flygplats,
2. område inom etthundra meter från tomt med byggnad där någon är bosatt under övervägande del av året,
3. område med kyrka, annan samlingslokal, undervisningsanstalt, hotell eller pensionat eller område med vårdanstalt, elevhem eller liknande inrättning, om den är avsedd för mer än femtio personer,
4. område med elektrisk kraftstation eller industriell anläggning,
5. område med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10).

I fall som anges i första stycket 5 får medgivande inte lämnas i strid med planen eller områdesbestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Utän hinder av vad som föreskrivs i första stycket 2–4 får undersökning ske, om medgivande har lämnats av den som berörs av arbetet. I fall som anges i första stycket 2 skall medgivande lämnas av ägaren till byggnaden eller tomten och den som har nyttjanderätt till den. I fall som anges i första stycket 3 och 4 skall medgivande lämnas av ägare och nyttjanderättshavare.

Bergmästaren får förena sitt medgivande med villkor.

6 kap.

3 §

Ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession kan återkallas, om tillstånds- eller koncessionshavaren inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller

Ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession kan återkallas, om tillstånds- eller koncessionshavaren inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag eller

enligt villkor i tillståndet eller enligt villkor i tillståndet eller koncessionen eller om det annars koncessionen eller om tillståndet finns särskilda skäl.

Prop. 1997/98:47
Bilaga 4

havaren bryter mot villkor som uppställts för medgivande till undersökningsarbete eller om det annars finns särskilda skäl.

8 kap.

1 §

Ärenden om beviljande av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession prövas av bergmästaren *i det distrikt där tillståndet eller koncessionsområdet huvuddelen därav ligger,* om inte annat följer av 2 §.

Bergmästaren får avgöra ärenden om beviljande av undersökningstillstånd utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

I ärenden om beviljande av bearbetningskoncession skall bergmästaren, såvitt gäller tillämpningen av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., samråda med länsstyrelsen i det eller de län där koncessionsområdet ligger. Länsstyrelsen får därvid besluta om särskild utredning enligt 2 kap. 11 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

3 §

Ärenden i övrigt om undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession prövas av bergmästaren *i det distrikt där tillståndet eller koncessionen har meddelats.*

I ärenden om förlängning av bearbetningskoncession enligt 4 kap. 10 § skall bergmästaren, såvitt gäller tillämpningen av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., samråda med länsstyrelsen i det eller de län där koncessionsområdet ligger.

Ärenden om förlängning av bearbetningskoncession enligt 4 kap. 10 § skall hänskjutas till regeringens prövning om bergmästaren vid tillämpningen av lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. finner skäl att frångå vad länsstyrelsen har föreslagit. Hänskjutande skall också ske av ärenden om återkallelse av undersökningstillstånd eller bearbetningskoncession av synnerliga skäl enligt 6 kap. 3 § samt av övriga ärenden enligt denna paragraf som bergmästaren bedömer vara särskilt betydelsefulla från allmän synpunkt.

9 kap.

4 §

Markanvisningsförrättning hålls av bergmästaren *i det distrikt där koncessionen har meddelats.* Markanvisningsförrättning hålls av bergmästaren.

Som förrättningsmän skall även delta två gode män om bergmästaren finner att det behövs eller när någon sakägare begär det och det inte medför oskäligt dröjsmål.

14 kap.

3 §

När ett undersökningstillstånd upphör utan att bearbetningskoncession meddelas inom undersökningsområdet, skall tillståndshavaren, om han yrkesmässigt bedriver undersökningsarbete, senast inom *en månad* till bergmästaren inge en redovisning över utförda undersökningsarbeten. Till redovisningen skall fogas en karta över det undersökta området. Av redovisningen skall framgå

När ett undersökningstillstånd upphör utan att bearbetningskoncession meddelas inom undersökningsområdet, skall tillståndshavaren, om han yrkesmässigt bedriver undersökningsarbete, senast inom *tre månader* till bergmästaren inge en redovisning över utförda undersökningsarbeten. Till redovisningen skall fogas en karta över det undersökta området. Av redovisningen skall framgå

1. vem som utfört undersökningen,
2. vilken typ av undersökningsarbeten som har utförts,
3. hur omfattande undersökningen har varit samt
4. *vem som förvarar undersökningsresultaten.*
1. vem som utfört undersökningen,
2. vilken typ av undersökningsarbeten som har utförts,
3. hur omfattande undersökningen har varit samt
4. *resultaten av undersökningen i form av rådata.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om redovisningens innehåll och utformning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
 2. De nya bestämmelserna i 2 kap. 9 a och b §§ minerallagen skall inte tillämpas i fråga om bearbetningskoncessioner som har meddelats före den 1 juli 1998.
 3. 14 kap. 3 § minerallagen i dess äldre lydelse gäller fortfarande i fråga om undersökningstillstånd som beviljats före den 1 juli 1998.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1997-11-28

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 20 november 1997 (Närings- och handelsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Marinette Andersson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

2 kap. 7 §

Giltighetstiden för undersökningstillstånd är enligt 2 kap. 5 § tre år men skall enligt 6 § förlängas med sammanlagt högst tre år om särskilda i paragrafen angivna förutsättningar föreligger. Därefter skall enligt förevarande paragraf giltighetstiden förlängas med ytterligare sammanlagt högst fyra år, om ”synnerliga skäl” föreligger. Nu föreslås att giltighetstiden skall kunna förlängas med ytterligare högst fem år, om vissa angivna omständigheter föreligger. Det anges i författningskommentaren att det skall ställas höga krav för denna förlängning, som endast är avsedd att användas i undantagsfall. ”Synnerliga skäl”, som används i den nuvarande bestämmelsen angående förlängning till maximalt tio år, används i lagtext för att markera att det är fråga om förhållandevis sällsynta undantagsfall. Av lagtextens utformning framgår inte att det är fråga om en upptrappning av kraven för att få förlängning från tioårsperioden till femtonårsperioden. Snarare skulle lagtexten tala för att det krävs mer för att få förlängning till tio år än för att få förlängning till femton år. Av den allmänna motiveringen och vad som blivit upplyst under föredragningen framgår att prospektering under senare år blivit mer komplicerad och pågår under allt längre tid. Lagrådet har fått uppfattningen att det numera inte är ovanligt att en prospektering tar uppemot tio år i anspråk. Skulle Lagrådets uppfattning på denna punkt vara riktig synes det motiverat att i första stycket byta ut ”synnerliga skäl” mot ”särskilda skäl”.

Om man vill ytterligare markera att det för var och en av de i lagen angivna perioderna gäller allt strängare krav för förlängning av giltighetstiden, kan detta ske genom att orden ”synnerliga skäl” i stället används i det föreslagna andra stycket i 7 §. De bör i så fall förenas med en exemplifiering av sådana skäl i överensstämmelse med det remitterade förslaget. Därmed blir visserligen inte de angivna skälen exklusiva, i motsats till vad som nu föreslås. Detta skulle emellertid medge att giltighetstiden skulle kunna förlängas i någon nu inte förutsedd undantags-situation där starka skäl talar för det.

Nuvarande bestämmelser om förlängning av undersökningstillstånd innehåller att giltighetstiden kan förlängas med ”sammanlagt högst tre år” respektive ”ytterligare sammanlagt högst fyra år”, vilket anger att förlängning kan komma till stånd genom successiva beslut inom den bestämda tidsramen. Om motsvarande avses skola gälla även den nu föreslagna möjligheten till förlängning, bör till undvikande av motsatsslut detta anges genom att samma uttryckssätt används, dvs. ”ytterligare sammanlagt högst fem år”.

Om det anses lämpligt att använda orden ”synnerliga skäl” i andra stycket skulle detta ges följande lydelse:

”Giltighetstiden kan därefter förlängas med ytterligare sammanlagt högst fem år, om det finns synnerliga skäl såsom att tillståndshavaren visar, att betydande arbete har lagts ned inom området och att vidare undersökningar sannolikt kommer att leda till att bearbetningskoncession kan meddelas.”

2 kap. 9 a §

Paragrafen består av en huvudregel (första stycket) och två undantag (andra och tredje stycket). Läsningen av bestämmelsen skulle underlättas, om de båda undantagen var uppbyggda på samma sätt. Ifall satsen ”om en gruva eller motsvarande anläggning tagits i drift inom koncessionsområdet”, som avslutar tredje stycket, i stället får inleda detta uppnå kongruens mellan andra och tredje stycket. Lagrådet föreslår därför, att tredje stycket erhåller följande lydelse: ”Om en gruva eller motsvarande anläggning tagits i drift inom koncessionsområdet, får undersökningstillstånd inom skyddszonen trots första stycket meddelas den som innehar bearbetningskoncessionen eller annan, som har dennes medgivande.”

Övergångsbestämmelserna

Punkterna 2 och 3

Här föreslås att bestämmelserna om en skyddszon vid bearbetningskoncession och om resultatredovisning vid undersökningstillstånd inte skall gälla i fråga om koncession och tillstånd som meddelats före ikraftträdandet den 1 juli 1998. Ett beslut om koncession eller tillstånd kan emellertid ha meddelats före den tilltänkta ikraftträdandetidpunkten men av olika anledningar efter överklagande befinna sig i den s.k. besvärsgången vid tidpunkten i fråga. Så t.ex. kan ett beslut om beviljande av bearbetningskoncession överklagas av den kommun där koncessionsområdet är beläget. Vidare kan tillstånd och koncession visserligen ha beviljats men inte inom det område, på de villkor eller med den förlängningstid som sökanden önskat, varför han överklagat beslutet. Enligt Lagrådets mening är det oklart om de föreslagna övergångsbestämmelserna avser att omfatta alla beslut där tillstånd eller koncession meddelats, oavsett om de överklagats eller inte, eller om de skall ta sikte

enbart på lagakraftvunna beslut, oavsett anledningen till överklagandet. Prop. 1997/98:47
Ett klargörande på denna punkt synes erforderligt. Bilaga 5

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 december 1997

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Blomberg, Andersson, Winberg, Sundström, Johansson, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Pagrotsky, Östros, Messing

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition Ändring i minerallagen (1991:45)

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

lag om ändring i
minerallagen (1991:45)

14 kap. 3 §

